Легализација бесправног живота

Пише: Ненад Јевремовић
среда, 24 јун 2009 16:22

Никада није било лако живети поштено од свога рада, што би се рекло „од својих десет прстију“. Одувек ми је пажњу заокупљао наш распојасани човек којег сретнем у мноштву случајних пролазника. Знам одмах да се ради о поштеном човеку. На срећу, таквих је највише у овој земљи. Е сад, срећа је што има поштена света, несрећа је што „так'и какви су“ обично буду преварени и изиграни. Све и када би хтели, не би успели да пребројимо преваре које су у име државе учињене поштеном раднику-сељаку. Први у честим ратовима, последњи у благодетима живота у миру, наш радник-сељак никад није био поштован. Патриота, какав јесте, увек давао, мало тражио, а ништа добио. Често је срећан када му се не отме и оно мало, знојем натопљеног, 'леба који заради. Слабо ти се наш радник-сељак разумео у политику. Одувек је слепо веровао, а веру плаћао животом. Једно такво веровање и заблуду плаћа данас.

Веровао је наш радник-сељак када му се рекло отприлике овако: „Сељаче, ти ћеш у град, да будеш пролетер и да радиш у фабрику, да живиш у стан, да ти жена буде госпођа“ и, наравно: „смрт фашизму“. Наиван и правдољубив, какав је, поверовао наш радник-сељак да ће стварно тако бити.

Да све није тако како је речено и обећано, било је јасно на првом радничком састанку када су се ономад утврђивале некакве бодовне листе за доделу станова. Кадровици напред, остали „како им буде“. Згодно беше у комунизму видети стимулисаног радника, јер је у таквом систему све било „пројектовано и савршено“, сем ставке продуктивности рада. Радио наш радник да следећег пута не би био, опет, први испод црте. Онима који су имали среће да се нађу изнад црте свака част, заслужили људи. Поставља се питање шта је било са оним људима који су остали испод црте и праг обећаног државног стана нису видели. Да ствар буде занимљивија, нико се од потоњих функционера није много заузимао за овај проблем и то из врло прагматичних разлога. Није било решења за ове људе, јер би иоле праведно решење било да се изграде станови за које су годинама издвајани новци сваког радника. Видевши да од стана нема ништа и да више немају шта да чекају, многи су кренули у градњу. Својевољна радничка градња се показала као богомдано решење за проблем непостојећих станова из стамбеног фонда. До данашњег дана ниједан релевантан и озбиљан државни функционер није ,макар у шали, довео у везу бесправну градњу и недостатак станова из стамбеног фонда у који су сви уплаћивали. Напротив, често се о „бесправним градитељима“ у грађанским круговима прича као о бахатим, ружним, глупим, прљавим људима којима није место у граду. А истина је, заправо, да су ти исти грађани уствари само имали среће (поједини и нешто друго), па су били изнад фамозне црте на радничком састанку на којем се расправљало о бодовној листи за доделу стана. Држава је од једних направила грађане, а од других непожељне бесправне градитеље који руже град.

У последњих неколико година битно се погоршало стање. На крилима ратова деведесетих стижу колоне избеглица које држава, наравно, није имала где сместити. Настаје нови талас бесправне градње. И ови радници су уплаћивали у стамбени фонд, неки су добили станове, неки нису, али су сви протерани. Анимозитет грађанског друштва према бесправним градитељима, како су их прозвали, све је више растао. Невољу радних људи и избеглица искористили су поједини контроверзни бизнисмени који су грађењем својих бесправних објеката, намењеним тржишној продаји, допринели укупној негативној слици. Проблем је постао превелик да би се контролисао. Број бесправних објеката се попео на више од пола милиона и наставио је да расте. Дошло се до соломонског решења: *легализација бесправних објеката.*

Из угла човека који је, преварен, узео живот и мистрију у своје руке, не само да нема основа за плаћање било чега од предвиђених такси за комуналну инфраструктуру, већ сматра да има основа да му се надокнаде вишегодишње патње. Са друге стране, долази до замене теза и жртвама се проглашавају они који су се уселили у своје станове. Поједини, додуше стручни, неморални маркетиншки стручњаци дошли су до сазнања да се победа грађанских опција мери, заправо, количином урбанизације појединог места. Постадоше радници са периферије ретроградни бесправни градитељи који гласају за прошлост и који доносе проблеме. Зато би се сви они који живе у удобности откупљеног стана требали сетити колега који су остали испод црте и са којима се друштво поиграло. Нису они ништа мање грађани, већ им је једино преостало да оно сеоско блато из младости замене блатом периферије града.

Решење овог проблема се не завршава легализацијом бесправних објеката која је предвиђена законом. Мој је утисак да законодавац уопште није обрадио проблематику бесправне градње на свеобухватан начин, већ је то урађено површно и са циљем наплаћивања комуналних такси које се намећу власницима. Велико је питање шта са оним објектима који не могу бити легализовани по неком основу? Ако тих објеката има само 5%, настаје огроман проблем. Не треба ни подсећати да је питање крова над главом уставна категорија. Бесправни градитељи који не могу легализовати своје објекте сигурно неће пропустити да запитају државу: „где је мој стан?“, који су иначе многи откупили за вредност кутије шибица“.

Није лако убедити садашње власти да су они заправо наследници својих предходника и да *морају* решавати наслеђене проблеме у интересу народа. Најлакше је, као сада, прогласити бесправне градитеље за „скоро криминалце“ и настојати их задржати на периферији градова, живота, власти, само зато што су преварени остали ускраћени за грађанске вредности и удобности градског стана.

Узимајући ово у обзир, законодавцу није тешко да уведе нови правни појам „самоиницијативне нужне градње“, који би био у складу са залагањима за социјалну правду о којој толико причају. Члан закона који би се односио на „самоиницијативну нужну градњу“ несумњиво би требао уважити свачији труд и представљао би границу испод које није могуће ићи. Треба заправо рећи да су бесправни градитељи извршили „Самоиницијативну нужну градњу“ како би задовољили егзистенцијалне потребе које је држава пропустила да учини, а што је била дужна. Она би конкретно значила плаћање грађевинске цене објекта и заменску парцелу свима онима којима објекти не могу бити легализовани. То би и било најјефтиније за државу, јер ће, у безнађу, већина посегнути за правдом из Стразбура. Тамо где се расправља о људским правима доћи ће у питање и новац од уплата у стамбени фонд и нематеријална штета и ко зна шта све не. А и поштено је да се једном уваже муке оних који су можда и највише дали овој земљи. Па, ето прилике да се боре за социјалну правду.

Часније и праведније борбе нема него када се за унесрећене бори... и збори.